

rejnosť. V prvom prípade je to vhodný a nenáročný úvod do oblasti relaxácie. Z hľadiska didaktického textu vyniká prehľadnosťou. Z hľadiska obsahového je cenné to, že autorky (obidve majú psychologické vzdelanie) uvádzajú svoje stanovisko ku každému z prístupov so zvláštnym upozomením na to, ako sa vyhnúť prehnatým očakávaniam, ktoré pochádzajú z oblasti pôsobenia laických školiteľov a cvičiteľov (autorky používajú pomenovanie „šarlatán“ prípadne slovné spojenie „ako spoznať šarlatána“). Vlastnú argumentáciu opierajú o dostupnú literatúru a v zozname použitej literatúry (počet v texte uvádzaných prameňov je väčší ako v zozname) uvádzajú celkom 97 citovaných literárnych prameňov.

J. Džuka

J. Štikar, J. Hoskovec, J. Štikarová:
PSYCHOLOGIE V DOPRAVĚ

Praha, Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum 2003, 275 s.

Recenzovaná kniha predstavuje fundamentálnu prácu o dopravní psychologii, ktorá v českej odbornej literatúre nebola doteraz na takej úrovni spracovaná. Na túto skutočnosť sa prejavuje pozitívne to, že dva členovia autorského kolektívu – Jiří Štikar a Jiří Hoskovec – pracujú a publikujú v tejto oblasti již od počiatku šesdesiatych let, i to, že tretia spoluautorka – Jana Štikarová – jako mladá perspektívna specialistka v tejto oblasti prínáša do spoločného textu samostatné nové poznatky a skúsenosti.

Práca pokrýva všetky základné oblasti psychologie dopravy – jak obecně teoretické a metodologické, tak aplikační. Kromě poznatků o pozemní dopravě silniční a městské, kde je těžiště výkladu, si všimá i specificky dopravy železniční, lodní, letecké a vnitropodnikové. Systematický výklad postupuje od předmětu a úkolů dopravní psychologie přes systém člověk – dopravní prostředek – dopravní prostředí, psychickou způsobilost pro řízení, zátěž, únavu a

biorytmy v dopravě, výuku a výcvik, věk a zkušenosti účastníků dopravy, osobnostní a sociálně psychologické aspekty dopravy až po analýzu nehody a dopravních konfliktů.

Autoři si všimají specificky různých účastníků dopravy, přičemž největší pozornost je oprávněně věnována psychologii řidiče. Zabývají se vnímáním řidiče pokud jde o odhad vzdálenosti, rychlosti a času, jeho reagováním na očekávané i neočekávané události, pozorností a nepozorností při řízení. Podrobně charakterizují osvojování senzomotorických dovedností. V této souvislosti detailně analyzují procesy učení, instruktáže a výcviku. Za zvlášť zajímavý považují pohled na řidičské dovednosti vyššího řádu, které integrují vnímání dopravní situace, vnímání rizika a vnímání zátěže. Autoři uvádějí i různé psychologické typy řidičů, všimají si specificky mladistvých řidičů a rehabilitace řidičů problematických. Zde přináší na základě zahraničních zkušeností nové rozdělení, reagující na složitost problematiky. Dělí problematické řidiče na problematické mladé řidiče začátečníky, řidiče začátečníky s delikty pod vlivem alkoholu, problematické řidiče s delikty pod vlivem alkoholu, řidiče s drogovou problematikou a řidiče s problematikou více dopravních deliktů, kde je rehabilitace nejobtížnější.

Práce je doplněna literaturou, věcným rejstříkem a pěti přílohami (o Asociaci dopravních psychologů České republiky, o aktivitách evropských dopravních psychologů, o mezinárodních dopravních institucích, o dopravní bezpečnosti na internetu a názornými materiály pro srovnání individuální a veřejné hromadné dopravy). Výklad je při vysoké odbornosti jasný a didakticky kultivovaný.

Recenzovaná práce je cenným obohacením dosavadní literatury o psychologii dopravy. Lze ji efektivně využít pro vysokoškolskou výuku nejen v oblasti psychologie, ale i v řadě dalších oborů. Zároveň dobře poslouží širší odborné veřejnosti.

J. Janoušek